

LOS MOTS ILLUSTRATS

Dis-ortografic en escòla immersiva occitana

Dessenh realizat per Julieta M. e Julieta L.

« Perdequé los DIS son de còps DIScrets... totes DISferents, perdequé se cal rendre DISponible, sovent DIScutar e tot far poissança DETZ...»

<https://fantadys.com/>

Dis-ortografic en escòla immersiva occitana

Introduccion.....	4
1.Objectiu.....	4
2.Per qual s'adreça lo metòde ?.....	5
3.Perdequé prepausar un metòde d'aprendissatge de l'ortografia en Calandreta.....	5
 PARTIDA 1: Cadre teoric.....	7
1.L'ortografia d'usatge e son adquisicion.....	7
2.Los trebols especifics d'aprendissatge de l'ortografia d'usatge.....	8
a)Las causas.....	8
b)Los factors de risc.....	8
c)Las diferentas manifestacions de la dis-ortografia.....	9
d)Los simptòmas de la dis-ortografia.....	11
e)Lo diagnostic de la dis-ortografia.....	11
3.Influéncia del bilingüisme suls simptòmas de la dislexia.....	13
4.L'enfant dislexic en escòla bilingüe occitana.....	14
5.Cossí trabalhar amb los enfants dis-ortografics en Calandreta.....	15
Las ajudas disciplinàrias.....	15
Exemple d'un PPS adaptat per un enfant dis-ortografic.....	17
 PARTIDA 2: Lo metòde visuo-semantica.....	18
<i>Material.....</i>	<i>18</i>
1.La causida dels mots en occitan.....	18
L'escala DUBOIS-BUYSE.....	18
2.Particularitats ortograficas illustradas.....	19
La tièra iniciala dels mots.....	19
<i>Procedura d'aprendissatge.....</i>	<i>20</i>
1.Sensibilizacion al libreton «L'Orthographe Illustrée».....	21
2.Causida e illustracion dels mots: un trabalh de cooperacion.....	21
Los mots illustrats retenguts.....	22
3.Los mots illustrats e lo sentit dels enfants.....	23
4.Los mots de la tièra non illustrats.....	23
Los mots ja memorizats dins lor repertòri ortografic.....	23
E las limitas.....	23
5.L'aprendissatge.....	24
6.E aprèp ?.....	25
Adaptacion del metòde als mots derivats.....	25
Perlongament sus mots novèls.....	26
 Bibliografia e sitografia.....	27
 Annèxes: los mots illustrats.....	29

Introduccion

1. Objectiu

Los mots illustrats an per objectiu d'ajudar los enfants dislexics e mai particularament los dis-ortografics dins la mesa en plaça e dins lo manten de las coneissenças relatives a l'ortografia d'usatge.

A partir d'una particularitat ortografica, los mainatges i van associar un dessenh, en ligam amb lo sens del mot.

S'inspira d'un trabalh de recèrca « **L'Orthographe Illustrée** » realizat per una còla d'ortofonistes, neuro-linguistes e neuro-psicològues. Las ilustracions son realizadas per un grafista.

Es sus aqueste punt que lo metòde es diferent d'o en francés. Tre la debuta, los mainatges soscan amassa sus la particularitat ortografica e, per còla, decidisson de l'illustracion que o serà associada. Los dessenhos son faits pels enfants.

Descobrir amassa, soscar amassa, realizar amassa: un vertadièr trabalh de cooperacion.

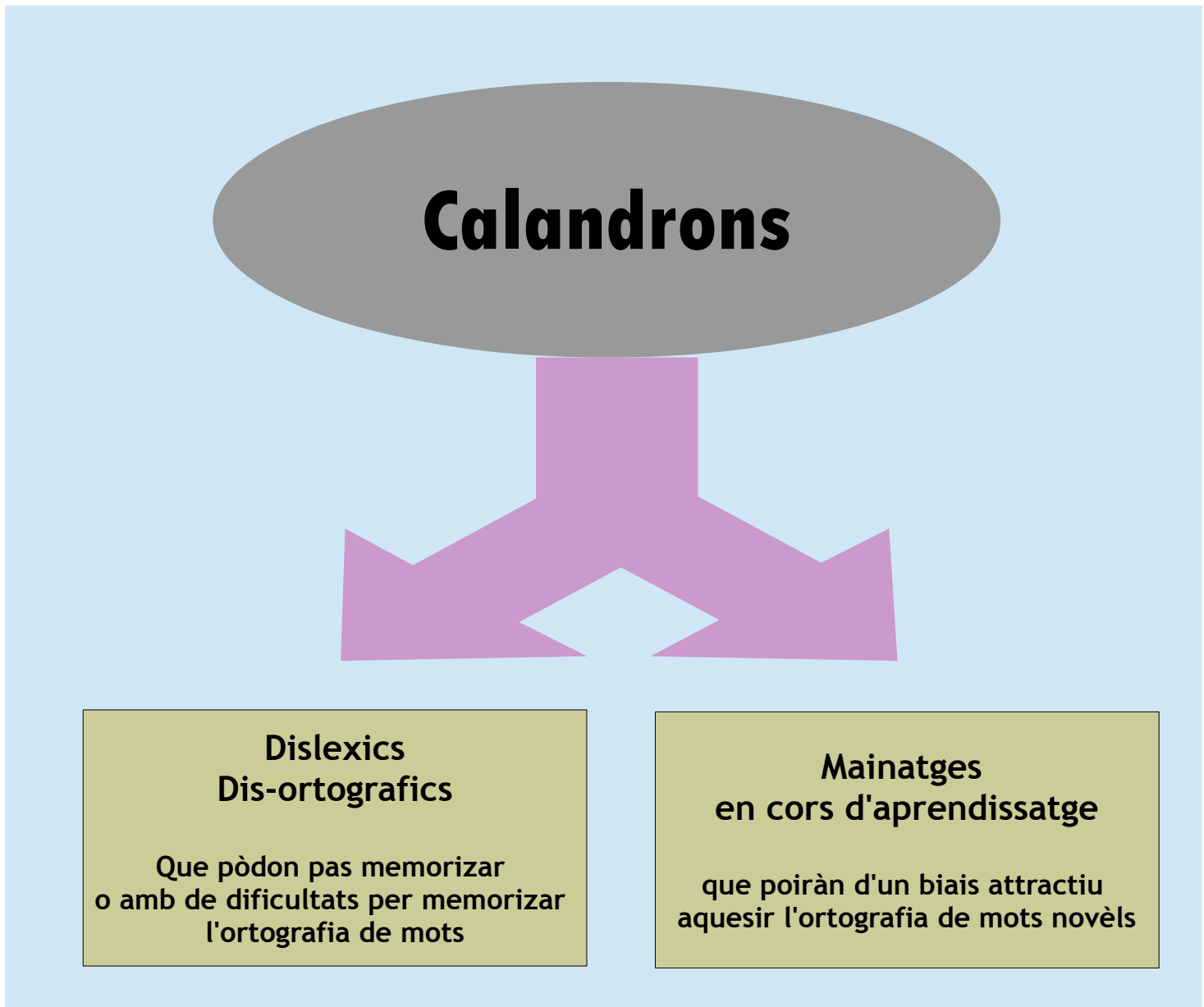
La tòca aquí, es de fornir una basa de trabalh en occitan, a dispausicion dins la classa.

Una tièra de 40 mots, amb de dessenhos inserits, es prepausat. Totes los mots foguèron realizats per de Calandrons (Calandreta de L'Ametlièrs, de Cuitat, de Peiriac-Menerbès e dels Polinets).

Lo metòde, per la realizacion dels dessenhos son precisats e de dralhas son prepausadas. Al flor e a mesura, los mainatges seràn capables de trapar lo dessenh que los ajudarà a la memorizacion ortografica del mot. L'illustracion prepausada, mai qu'un dessenh impausat, es una ajuda mnemo-tecnica visuo-semantica, que permet de trapar la fòrma ortografica del mot.

Lo dessenh entreten un ligam de sens amb lo mot e se mescla al mot per ne far qu'un. Aital, lo dessenh que soslinha la particularitat ortografica, permet de fixar lo mot en memòria.

2. Per qual s'adreça lo metòde ?

3. Perdequé prepausar un metòde d'aprendissatge de l'ortografia en Calandreta

Coma dins l'escòla publica, Calandreta a d'enfants dislexics e es pas esparnhat! Representa environ 10% d'una classa d'atge e sovent mai. De mai, l'aprendissatge de l'ortografia es complicat per de nombroses enfants subretot per los qu'an de trebols de l'aprendissatge. Son confrontats a l'encòp a l'ortografia d'usatge e a la gramaticala ligada a un fum de règlas.

Cal metre en abans qu'en Calandreta, l'aprendissatge de la lectura e l'escritura de fa en

occitan. Aquela lenga es mens complèxa que la lenga francesa.

Dispausa d'un sistèma fonologic mens ric qu'o del Francés.

Mens ric vòl pas dire qu'es un lenga mai paure! Al contrari, permet als enfants de far mens de dècas!

Çaquela de dificultats persistisson coma la preséncia de letras mudas, lo doblament de consonantas, los accents tonics, los fonèmas que se pòdon escriure de mantun biais, los grafèmas complèxes (nh, lh....).

Per aquelas rasons, de dificultats apareisson, perqué l'enfant dispausa d'un bagatge fonetic limitat e va sovent a l'essencial.

Lo trabalh de derivacion es pas automatizat, e se trapa dins un trabalh de memorizacion que suscarga sa memòria de trabalh.

Lo metòde visuo-semantica adaptada de «L'Orthographe Illustrée» va permetre de facilitar la memorizacion de particularitats ortograficas en utilizar un mejan mnemotècnic a l'encòp visual e semantic.

Aqueles mots illustrats, realizats amb los enfants, son assimilats e memorizats d'un biais ludic. L'aprendissatge es mens rebarbatu e deven un jòc!

PARTIDA 1: Cadre teoric

1. L'ortografia d'usatge e son adquisicion

Lo trebol dislexic e/o dis-ortografic a de repercussions importantas sus l'adquisicion de las lengas en cor d'aprendissatge.

La dificultat pòrta sus lo gras d'opacitat o de transparéncia de la lenga.

La transparéncia/ opacitat d'una lenga representa lo gras de correspondéncia entre l'ortografia e la fonologia de la lenga, es a dire la correspondéncia entre lo biais de o escriure e lo biais de o pronóncia.

Una lenga perfèitament transparenta es una lenga o la correspondéncia entre grafèmas o fonèmas es univòc: a un fonèma correspond un grafèma e recipròcament.

- L'occitan coma l'italian o l'espanhòl an una ortografia transparenta dins lo sens o lo codatge fonologic es pro simple.

En occitan, 51 grafèmas servisson de retranscriure 37 fonèmas.

- A l'inverse lo francés a una ortografia mai opaca e complèxa.

Los 36 fonèmas son retranscrits en 170 grafèmas...Per exemple pas mens de 44 grafèmas son possibles per retranscriure lo son [i] : /hi/ dins hiver, /his/ dins ébahis, /hit/ dins il trahit, /ea/ dins leader

La dis-ortografia pòrta justament sus la consciéncia fonologica, la dificultat a descompausar un mot en sons (fonèmas), a transcriure los sons (es a dire establir un ligam entre fonèmas e grafèmas) e a automatizar aqueste processús.

L'importància d'aqueles dificultats fluctua d'una persona a una autre. Cada còp, lo còst cognitiu generat per l'analisa fonologica e l'identificacion o la transcripcion dels mots escrits es granda, e aurà de repercussions sus los autres mecanismes que devon tanben èsser meses en plaça pendent la lectura e l'escritura.

2. Los trebols especifics d'aprendissatge de l'ortografia d'usatge

La dis-ortografia es un trebol persistent, de la familha dels DIS, que se manifestà per un defect major dins l'adquisicion e la mestrèja de l'ortografia. Afecta principalament l'aprendissatge e l'automatizacion de la correspondéncia fonèma-grafèma.

L'enfant espròva de dificultats grandas a mestrèjar las règlas ortograficas, çò que mena a una alteracion de l'escritura tant espontanèu que dictada.

Distinguisson 2 tipus de dis-ortografia:

- la dis-ortografia de desenvolopament qu'es innada en çò de l'enfant;
- la dis-ortografia adquirida, es deguda a un traumatisme

a) Las causas

La dis-ortografia es generalament la consequéncia d'un trebol de l'aprendissatge. Un enfant dislexic, per exemple, patís forçadament d'aqueste trebol de l'escritura. Pasmens, existís de cas isolats de dis-ortografia sens dislexia.

La dis-ortografia es pas un problèma psiquiatric, relèva mai d'un trebol neurologic, mas es encara dificil de precisar la natura exacta d'aquesta malautiá. De tot biais, es pas la consequéncia d'un nivèl d'intelligéncia inferiora.

D'estudis en neuro-psicologia an permés de realizar de grandas avançadas dins la compreneson del foncionament fòrça complèxe del lengatge uman. Meton en evidéncia un disfoncionament de certans rets del sistèm nerviós cerebral, responsable de la recepcion, de l'integracion e del tractament del lengatge tant oral qu'escrit.

b) Los factors de risc

Dins la màger part, la dis-ortografia, coma los autres trebols DIS, es favorizada per:

- De factors patològics: prematuritat, patiment neonatal...
- De factors psicològics o afectius que provoquen un bloqueig dins l'aprendissatge: trebol de la motivacion, pigresa...
- De factors genetics provocant una alteracion del sistèma cerebral responsable de l'assimilacion del lengatge escrit;
- de factors socio-cultural: mitan desfavorisat, familha pas pro escolarizada...

c) Las diferentas manifestacions de la dis-ortografia

O se manifesta per d'importantas errors de transcripcions, classadas en 4 categories:

- Los trebols de la transcripcions fonologics
- Los trebols del contraròtle semantic
- Los trebols morfo-semantics
- Los trebols del lexic ortografic

Los trebols de la transcripcions fonologics

Es un deficit al nivèl fonèma e grafèma. Resulta d'una dificultat, d'associar un grafèma e un son, es a dire de faire correspondre una unitat sonora a una unitat escrita, una dispausicion que li o deuriá èsser automatica. Se manifestà generalament per d'errors auditivas e visualas repetitivas, alara que l'enfant patís pas de problèmas auditius particulars.

Se manifestà per:

- Una confusion entre los sons pròches: «jirafa» per «girafa»
- Una assimilacion de mots: « *canta* » per « *tanta* ».
- Una inversion de las letras: « *dèzt* » per « *dètz* ».
- Una substitucion de mots per un autre mot de sens vesin: « *cadièra* » per « *fautuèlh* ».
- D'errors de còpia de mots: « *escola* » per « *escòla* ».

Los trebols del contraròtle semantic

Aqueste trebol dis-ortografia se tradusís per una defalhiment semantic, es a dire per una inaptituda de memorizar los mots puèi tanben lors utilizacions. Del còp, resulta en çò de

l'enfant:

- una confusion d'omofònes: «sèt» per «set»
- un decopatge arnachic dels mots: «unenfant» per «un enfant»

Los trebols morfo-semantic

O se manifestan per una incapacitat màger d'assimilar las règlas gramaticalas e sintaxicas.

Donc

- Una marrida assimilacion de la conjugason e de las règlas d'acòrds verbals: «manjon» per «manjan»

Per contra, i a de lacunas que se rescontran pas dins la lenga occitana mas sonque en francés:

- una lacuna al nivèl d'acòrds nominals e verbals que se rescontra sonque en francés, perquè lo plural e lo participe passat en occitan es marcat a l'oral.

Los trebols del lexic ortografic

Se traduson en çò de l'enfant dis-ortografic per de dècas d'ortografia tant pels mots familièrs, sovent utilizat, e aquò malgrat las repeticions. S'explican per un deficit al nivèl de la representacion mentala dels mots, es a dire una dificultat de memorizar e de representar las letras e los mots.

Ne resulta:

- una omission de las letras: mati per matin
- una confusion de letras: beraï per veraï
- un ajust de letras o de sillabas : soulelh per solelh

d) Los símptòmas de la dis-ortografia

Se manifièsta subretot per de problèmas al nivèl de l'escritura e de la transcripcion, que son generalament lentas, irregularas e maladreitas.

Aquestes símptòmas son decelables tre l'enfància pichona. Pr'aquò, qualques dificultats significan pas que l'enfant patís. Parlam de trebol dis-ortografics se las dificultats perduran malgrat las mesuras presas per i remediar.

En per-escolara, lo trebol se reconeis per un retard persistent al nivèl del lengatge oral:

- ✓ un vocabulari paure e limitat
- ✓ una marrida compreson dels sons
- ✓ un problèma al nivèl de l'orientacion espacio-temporal
- ✓ un grafisme irregular e malabil
- ✓ una dificultat de memorizar

En primari e segondari, quora lo trebol es pas depistat en per-escolara, se tradusit per:

- ✓ un retard important de la lectura
- ✓ una non-reconeissença de letras correntas
- ✓ una dificultat de tornar copiar un tèxte
- ✓ un percentatge elevat de decas d'ortografia
- ✓ un escart important entre lo rasonament e las resultas a l'escritura
- ✓ una incompreson del sens dels mots a la lectura
- ✓ una calligrafia irregulara e maladreita

e) Lo diagnostic de la dis-ortografia

Lo diagnostica de la dis-ortografia es establida de partir d'un bilanç ortofonic. Compren un tèst de consciéncia fonologica e mai un tèst visuo-attencional, aquel va permetre de determinar l'especificitat clinica del trebol, de'n mesurar sa gravetat e

d'avaluar las capacitats del pacient tan a l'oral qu'a l'escrit. Va permetre tanben de metre de costat los problèmas totes que pòdon causar los meteisses simptòmas qu'un trebol dis-ortografic:

- dislexia
- un problèma motor
- un deficit del quocient intellectual
- un deficit de l'atencion e de la concentracion
- un problèma al nivèl de la compreson
- un trebol psicologic primari
- ...

D'autres tèstes son de preveire, dins la mesura o la dis-ortografia es un problèma pro complexè, d'autres examèns pòdon èsser recomandats abans lo diagnostic oficial:

- un audiograma
- un bilanç ortoptic
- un bilanç psicologic
- un bilanç ergo-terapeutic
- un bilanç neuro-psicologic
- un bilanç neuro-pediatric

Cal saupre que lo reperatge de signes successius de la part dels regents e dels ortofonistes exigís una coneissença prigonda de las especificitats dels enfants bilingües. Mas dins lo cursus d'aqueste doas formacions, la formacion es opcionala e pas sufisentament generalizada malgrat lo fait que lo plurilinguisme precòç concernís 60% dels enfants del monde.

Puèi, los besonhs terapeutics devon èsser adaptats a las singularitats pròpres al bilingüisme precòç, çò que aquí encara requièra una presa en carga expèrta.

Se mesfisar, donc, dels ortofonistes qu'afirman sens destorns que Calandreta es pas bon pels enfants.

3. Influència del bilingüisme suls simptòmas de la dislexia

Malgrat los obstacles específics ligats a son trebol, una bona mestreja de las lengas estrangièras pel mainatge dislexic/dis-ortografic- coma per sos pares- es un atot incontestable per sa vida futura e professionala.

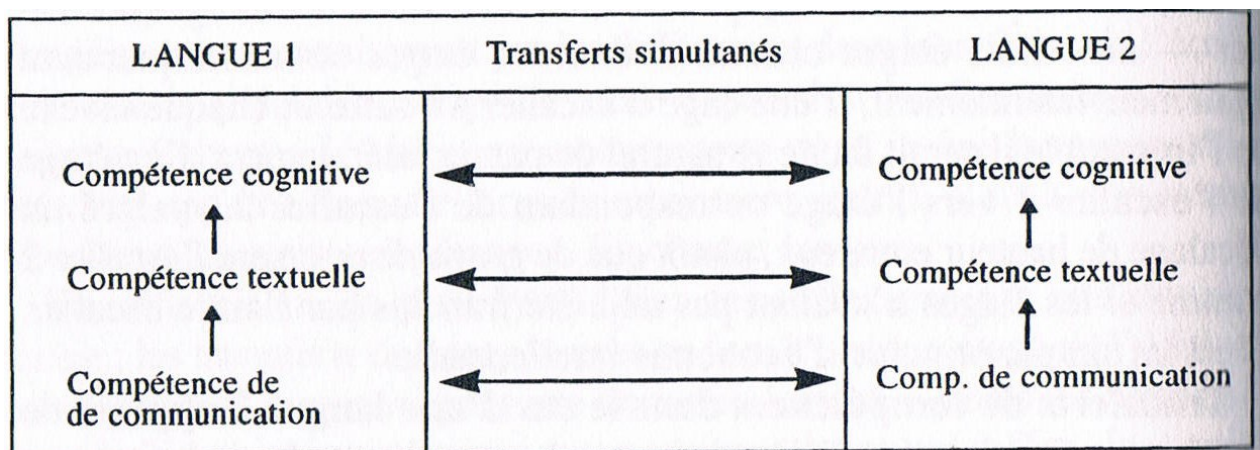
Los regents traparàn aquí un biais de trabalhar amb eles per fin de prene en compte los besonhs específics d'aquestes mainatges e que seràn profitós a la classa tota e los que rescontran de dificultats d'aprendissatge.

D'un bais general, sèm a descriure regularament l'enfant bilingüe dislexic coma somés a l'addicion del trabalh intellectual requesit entre l'emplec de doas lengas e a la dificultats inicialas de traitement de l'informacion pròpres a son trebol. Un fatigabilitat e una perturbacion de la compreson coma de la concentracion sostenguda s'enseguisson.

En fait, aquela descripcion concernís essencialament lo mainatge allofòne o lo bilingüe plaçat en escolaritat monolenga o encara lo monolenga fàcia a l'aprendissatge d'un segonda lenga.

Per contra, pel bilingüe simultanèu o lo mainatge plaçat en escòla immersiva precòça, sabèm que l'emplec d'una segonda lenga o l'autre lenga necessita pas d'esfòrces intermediaris de traduccion.

Aital en cas de dislexia, lo bilingüisme rend pas los trebols mai invalidants qu'en çò de l'enfant monolingüe.

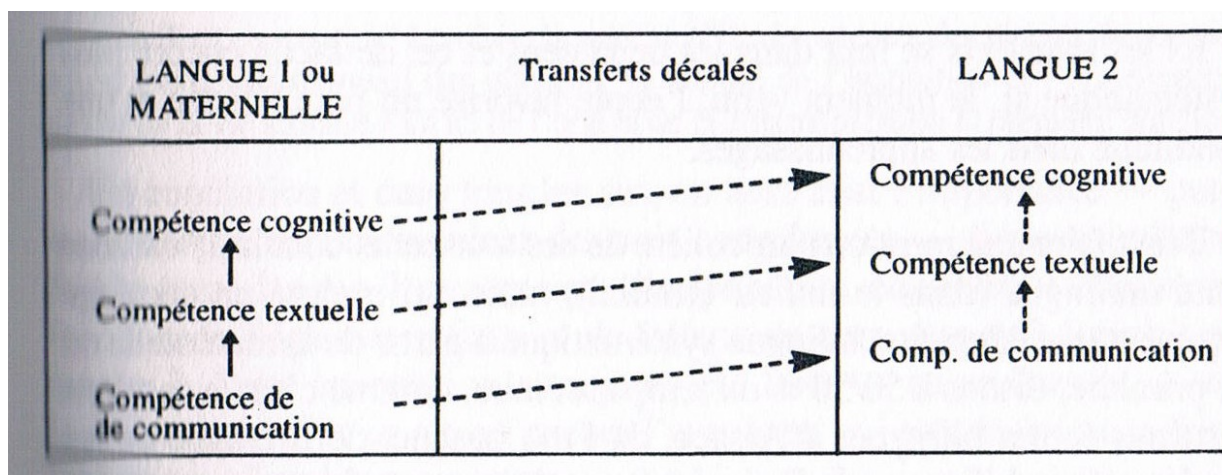

Gilbert Dalgalian, *Enfances plurilingues, témoignage pour une éducation bilingue et plurilingue*, 2000, L'Harmatan

Aquí los transferiments se fan dins los dos sens e las competéncias dins la lenga 1 e la lenga 2 se construson en parallèl.

La dislexia a una influéncia sus l'aprendissatge linguistic quora:

- lo bilingüisme es consecutiu, es a dire apren pas las doas lengas en parallèla, mas l'una aprèp l'autra
- lo bilingüisme es tardiu, es a dire aprèp 6 ans, perdequé es pas mai natural.

Gilbert Dalgalian, *Enfances plurilingues, témoignage pour une éducation bilingue et plurilingue*, 2000, L'Harmattan

Coma podèm veire los transferiments de competéncias se fan que de la lenga 1 cap a la lenga 2. Las competéncias dins cada lenga se fan mas en dos sistèmas autonòmes. Per contra, los trasferís entre la doas lengas se fan mas son parcials.

4. L'enfant dislexic en escòla bilingüe occitana

Sovent doas questions surgisson en Calandreta:

-l'escolarizacion d'un enfant dislexic en Calandreta diminuís las competéncias escolaras?

-las doas lengas presentas e donc, la dobla fonologia, barrejan pas pus l'enfant dislexic?

D'un biais general, coma l'oralitat es indemna, d'adobaments son possibles e aisits d'aplicar per fin de permetre als mainatges de seguir lo programa escolar.

De mai, los transferiments de L1 sus L2 mas tanben de L2 sus L1 que s'efectuan, serián de natura d'ajudar l'enfant e favoriza la compreson e l'usatge de la

lenga primièra.

Las condicions per optimizar las competéncias d'un enfant dislexic:

-causir una lenga transparenta, l'occitan ne fa partit.

-favorizar l'escolarizacion precòça, çò que preconiza Calandreta.

Perdequé en çò dels enfants portaires de trebols especifics del lengatge escrit, lor cal aprener una segonda lenga lo mai d'ora possible perdequé las dificultats de l'escrit seràn mai severas, l'escolaritat tardiva, es donc desconselhada.

-trapar un ortofoniste que coneis las particularitats dels enfants dislexics escolarizats en escòla bilingüe.

Coma l'avèm vist mai naut, las lengas totas an pas lo meteiz nivèl de dificultat, en ortofonia parlam de lenga opaca e de lenga transparenta.

Las lengas saxonas: angles principalament o l'ortografia es opaca.

Las lengas latinas: italian, espanhòl, occitan an d'ortografias transparentas, gaire de grafèmas per un fonèma.

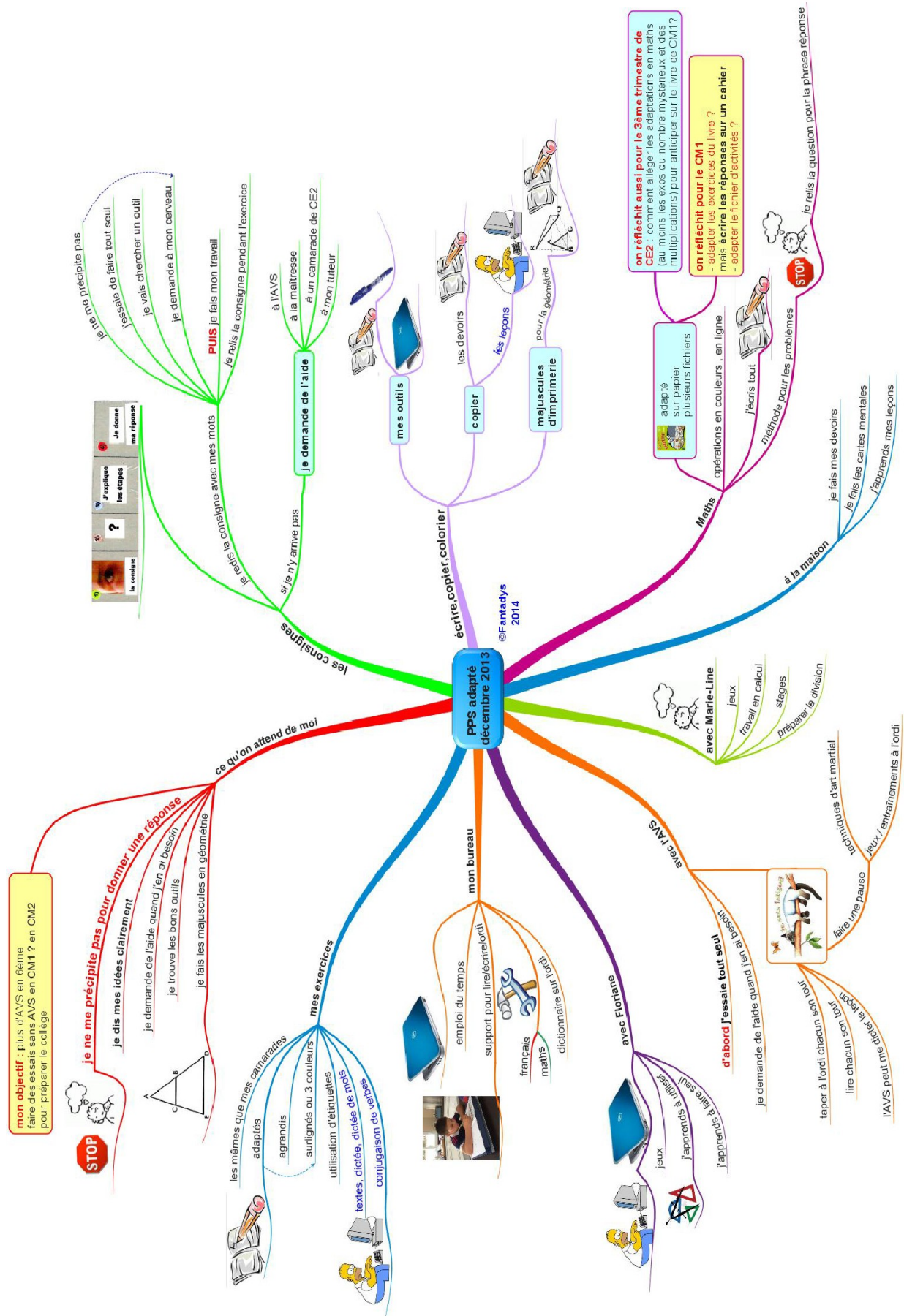
5. Cossí trabalhar amb los enfants dis-ortografics en Calandreta

Las ajudas disciplinàrias

Un còp lo diagnostic pausat e quina que siá la solucion adoptada (reconeissença o non dels trebols per la MDPH), lo dis-ortografic se pòt far acompanhar per de professionals mas subretot lo regent pòt anticipar d'ajudas pel o pels enfants dis-ortografics jos la forma d'un PPRE. Permetrà, als DIS, de trapar d'estrategias per fin de contornar lors dificultats en esperar una presa en carga e una reconeissença totala.

<p>En cas de dificultats escolaras</p> <p>PPRE</p> <p>Programa personalizat de capitada educativa</p>	<p>En cas de trebols de l'aprendissatge escolar</p> <p>PAP</p> <p>Projècte d'acompanhament personalizat</p>	<p>En cas d'andicap</p> <p>PPS</p> <p>Projècte personalizat d' escolarizacion</p>
<p>Es un dispositiu purament pedagogic mes en plaça pels mainatges en dificultat dins los aprendissatges.</p> <p>Permet la mesa en plaça d'un sosten pedagogic especific amb d'objectius precises e sus una corta durada.</p> <p>Es un plan d'accion que deu permetre de respondre a las dificultats de l'enfant.</p> <p>De personas exterioras pòdon èsser conselhadas coma una rescontra en cò de l'ortofoniste.</p> <p>Aquel dispositiu deu èsser tornat evaluar regularament per fin de poder l'adaptar als reals besonhs de l'enfant.</p>	<p>Es un dispositiu que concernís los enfants amb de trebols d'aprendissatges e de dificultats escolaras durables (dislexia, TDA/H).</p> <p>Los parents son a l'origina de la demanda. Es realizada al prèp de la medecina escolara.</p> <p>Los regents e lo cap d'establiment ne pòdon faire la demanda mas aquela deurà èsser acceptada pels parents.</p> <p>Aprèp analisi dels elements fornits pel mètge escolar lo PAP se pòt metre en plaça. Definirà los adobaments e lo material pedagogics.</p>	<p>Lo PPS es mes en plaça quora una reconeissença de situacion d'andicap foguèt realizada per la MDPH.</p> <p>Sa mesa en òbra es realizada pendent una EES (Equipe de Suivi de Scolarisation), ont se trapan los parents, lo regent, lo cap d'establiment, la medecina escolara, puèi sus convit los ortofonistes, psicològ...</p> <p>Los besonhs pedagogics e umans de l'enfant son evaluats pendent l'EES mas tanben las orientacions especializadas.</p> <p>La familha pòt reçaupre una ajuda financièra pel material pedagogic.</p> <p>Las ajudas totas son notificadas per la MDPH. Lo regent referent es present pendent aquel acamp e redigís los documents que seràn transmès a la MDPH.</p>

Exemple d'un PPS adapté per un enfant dis-ortografic

PARTIDA 2: Lo metòde visuo-semantica

Material

1. La causida dels mots en occitan

Se faguèt pel rapòrt a mantun elements:

- l'escala DUBOIS-BUYSE: los mots francés son revirats en occitan
 - de mots de la classa del primari (escalons de 1 a 23)
 - la natura dels mots (noms, adjectius, advèrbis ,vèrbs, pronomes e preposicions)
 - una tièra exhaustiva de 10 a 20 mots per categoria donc environ 90 mots.
- Sens aquela tièra exhaustiva serem a una tièra dede 2804 mots!
- la particularitat ortografica (letra muda, doble consonanta, digrama e trigrama.....)
 - los mots amb un imatge mentala fòrta per la màger part.

L'escala DUBOIS-BUYSE

Aquela escala es repartida en 43 escalons, los 3726 mots los mai frequents de la lenga francesa, frequents vòl pas dire regulars.

Cada escalon conten de mots de dificultat ortografica equivalenta.

Los mots de 1 a 7 son normalament mestrejats tre la primièra annada d'escolaritat primari 6-7ans

Los mots de 8 a 11 son normalament mestrejats tre la segonda annada d'escolaritat primari 7-8ans

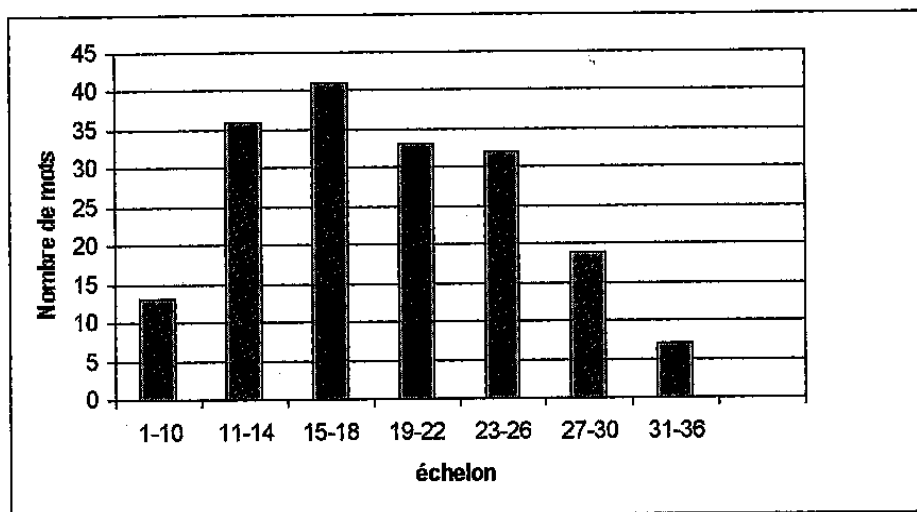
Los mots de 12 a 15 son normalament mestrejats tre la tresena annada d'escolaritat primari 8-9ans

Los mots de 16 a 19 son normalament mestrejats tre la quatrena annada d'escolaritat primari 9-10ans

Los mots de 20 a 23 son normalament mestrejats tre la cinquena annada d'escolaritat primari 10-11ans

Los mots dels escalons 24 a 39 son mestrejats a la fin del collègi.

Los mots de basa van del primièr al 37 escalons e se repartisson del biais seguent:

L'orthographe illustrée, S. Valdois, M-P de Partz, X. Seron, M. Hulin, Ortho Edition P16

La tòca es pas de far un libreton amb una tièra complèta dels mots illustrats, mas de fargar una basa de mots illustrats que se pòràn enriquir al long e a mesura de la vida de la classa.

Aquela basa permet d'installar una estrategia en çò de l'enfant dislexic e una basa pel aprendissatge de l'ortografia en general.

2. Particularitats ortograficas illustradas

Per cada mot es joslinhat la/las particularitat(s) ortografica(s). Correspond a una grafia muda, accentuada, doble consonanta o a una grafia amb un fonèm «complèxe».

La tièra iniciala dels mots

Mots	Catègoria gramaticala	Particularitat ortografica
papà	N	à
pòrta	N	ò
carrièra	N	rr
chiminièra	N	è
tèrra	N	èrr
mamà	N	à
escòla	N	ò
libre	N	br prononciat pr
òrt	N	ò

Mots	Catègoria gramaticala	Particularitat ortografica
dever	V	v prononciat [b] e r muda
logar	V	g
reténer	V	té
beure	V	u prononciat [ou]
quèrra	V	èrr
agachar	V	ch prononciat [tch]
amassar	V	ss
arribar	V	rr
tocar	V	r muda

nenon	N	n muda	blanquejar	V	qu
fuòc	N	ò	entreténer	V	é e r muda
leon	N	n muda	acabar	V	r muda
matin	N	n muda	mormolhar	V	lh
pipa	N	a prononciat [o]	sautar	V	r muda
riba	N	a prononciat [o]	fondre	V	d prononciat [t]
ser	N	r muda	cadun		n muda
divendres	N	v prononciat [b]	aquela	Pron	a prononciat [o]
vinha	N	nh prononciat [gn]	vòstre	Pron	ò
branca	N	an	aquò	Pron	ò
roge	Adj	g prononciat [tch]	fòrtament	Pron	ò e t muda
brave	Adj	v prononciat [b]	deman	Pron	n muda
tranquil	Adj	qu	luènh	Adv	è e h muda
paure	Adj	u prononciat [ou]	tanben	Adv	n e n mudas
ric	Adj	c	ièr	Adv	è
bon	Adj	n muda	naturalament	Adv	t muda
freg	Adj	g prononciat [tch]	quasi	Adv	qu
gròs	Adj	ò	aicí	Adv	í
irange	Adj	g prononciat [tch]	dirèctament	Adv	è e t muda
penós	Adj	ó	enfin	Adv	n muda
bèlga	Adj	è e g prononciat [tch]	aprèp	Adv	è
doble	Adj	bl prononciat [pl]	justament	Adv	t muda
grand	Adj	d letra muda	òc	Adv	ò
malaut	Adj	a prononciat [o]	puèi	Prep	è
larga	Adj	a prononciat [o]	al entorn	Prep	deseparar la l de la e
darrièr	Adj	rr , è, e r finala muda	entre	Prep	e pronociat [é]
esquèrra	Adj	è e rr	contra	Prep	a prononciat [o]
			dempuèi	Prep	è
			davant	Prep	t muda
			pendent	Prep	t muda
			aprèp	Prep	è
			segon	Prep	n muda
			tre	Prep	e pronociat [é]
			dejós	Prep	ó
			en çò de	Prep	ò

Procedura d'aprendissatge

1. Sensibilizacion al libreton «L'Orthographe Illustrée»

Una presentacion del libreton «L'Orthographe illustrée» es feita a la classa. Mantun mots son aficats al tablèu e los mainatges devon dins un primièr temps observar çò que veson puèi devon far lo ligam entre l'illustracion e lo mot.

2. Causida e illustracion dels mots: un trabalh de cooperacion

Aprèp l'afichatge, amassa discutissèm de la dificultat ortografica que lor pòt pausar problèma.

La metèm en abans e los enfants imaginan l'illustracion que pòt èsser associada.

Son convidats de crear lor representacion imajada al despart del mots presentats.

Los mainatges pòdon èsser accompagnats dins lor representacion mentala per fin de precisar los detalhs:

- de que representa aquel mot per vosautres (quin imatge mental an a partir d'aquel objècte)
- de que vesètz
- de que representa aquel mot pel mond en general

Un temps es balhat per:

- dessenhar al brolhon
- una validacion de la part del regent
- lo dessenh final sul mot o la(s) letra(s)

Es pas simple de demandar als enfants de far lo mot illustrat perfekt! Mas per de questions, de precisions los cal menar cap a un imatge mental lo mai representatiu.

Los mots illustrats retenguts

Mots	Categòria gramaticala	Particularitat ortografica
papà	N	à
pòrta	N	ò
carrièra	N	rr
chiminièra	N	è
tèrra	N	èrr
mamà	N	à
escòla	N	ò
libre	N	br prononciat pr
òrt	N	ò
nenon	N	n muda
fuòc	N	ò
leon	N	n muda
matin	N	n muda
pipa	N	a prononciat [o]
riba	N	a prononciat [o]
ser	N	r muda
divendres	N	v prononciat [b]
vinha	N	nh prononciat [gn]
branca	N	an
roge	Adj	g prononciat [tch]
ric	Adj	c
bon	Adj	n muda
freg	Adj	g prononciat [tch]
gròs	Adj	ò
irange	Adj	g prononciat [tch]

Mots	Categòria gramaticala	Particularitat ortografica
reténer	V	té
beure	V	u prononciat [ou]
quèrre	V	èrr
agachar		ch prononciar [tch] e r muda
amassar	V	ss
arribar	V	rr
sautar	V	r muda
fondre	V	d prononciat [t]
cadun	V	n muda
vòstre	V	ò
aquò	Pron	ò
deman	Pron	n muda
luènh	Pron	è e h muda
tanben	Adv	n e n l mudas
ièr	Adv	è
enfin	Adv	n muda
aprèp	Adv	è
puèi	Adv	è
al entorn	Adv	deseeparar la l de la e
pendent	Adv	t muda
entre	Adv	e prononciat [é]
dempuèi	Adv	è
aprèp	Adv	è
dejós	Adv	ó
en çò de	Prep	ò

double	Adj	bl prononciat [pl]
grand	Adj	d letra muda
malaut	Adj	u prononciat [ou]
darrièr	Adj	rr , è, e r finala letra muda
	Adj	èrr
esquèrra	Adj	

3. Los mots illustrats e lo sentit dels enfants

L'organizacion per l'illustracion:

- lo mot es balhat sus un papièr
- la(s) letra(s), que se trapan dins la particularitat ortografica, son balhadas dins la polícia arial 400 per permetre de far un dessenh precis.
- l'illustracion es feita al broilhon
- l'illustracion es feita al nèt

Las escòlas son unanimes pels enfants totes aquel trabalh èra una capitada. Totes se son regalats. Son a demandar dins ma classe de tornar illustrar de mots. Reconeisson que lo trabalh es pas aisit mas prenon mai de plaser d'illustrar la dificultada ortografica del mot que de l'aprene pendent d'oras.

Remarquèri que la significacion del mot aviá una importància dins lor causida e sovent representava lor univèrs d'enfant.

4. Los mots de la tièra non illustrats

Los mots ja memorizats dins lor repertòri ortografic

De mots foguèron pas illustrats, representavan una dificultat ortografica, mas los mainatges los avián ja memorizats pendent los aprendissatges anteriors.

E las limitas...

Certans mots foguèron pas causits e pas retenguts per mantuna rasons:

- imatge mental complicat per las preposicions, advèrbis e pronomes.

Aprèp discutida, èra impossible de metre en ligam un dessenh amb lo sens del mot. La definicion èra tròp abstraita.

Dins "L'orthographe illustrée" d'illustracion foguèron feitas mas me semblan pas percutenta per ieu e pels enfants.

Donc, puslèu de demandar als enfants dis-ortografics de los aprene de cor, metram a dispausicion una aisina amb los mots irregulars. Pels autres, un trabalh de memorizacion serà demandat.

- mots fasián pas partir de lor repertòri lengatgièr. Seràn illustrats al moment vengut se una dificultat ortografica se fa sentir.

5. L'aprendissatge

Un libreton per enfant es fargat. Cada mot es representat sus un format A4. Cada setmana demandam als enfants d'aprene 10 mots. Aquel dispositiu es ajustat en foncion dels enfants.

Pels enfants dis-ortografics cal prene de dispausicions en significar lo mot, lo tornar dire dins son contèxt abans de demandar l'escritura del mot.

L'aprendissatge se fa en mantuna etapas segon «l'orthographe illustrée»:

- còpia del mot amb modèl jos uèlhs

- còpia immediata del mot e del dessenh en l'abséncia del modèl
- còpia diferida del mot e del dessenh
- oralizacion del mot
- còpia diferida del mot sens lo dessenh

Prepausi aprèp la tresen estapa, una de mai, demandar als enfants d'oralizar lo mot abans de l'escriure. Es una facultat que fonciona parfèitament en çò de l'enfant dis-ortografic e que o pòt ajudar dins la memorizacion ortografica definitiva del mot.

Lo contraròtle de l'aprendissatge

- Avaloracion immediata

Es util de contrarotlar l'assimilacion dels mots en memòria. Coma lo prepausa lo grop de recèrca de «L'orthographe illustrée».

Cal presentar 2 tièras de 10 mots illustrats. Una tièra A que fa l'objècte d'un aprendissatge coma al dessús e una tièra B es presentada coma contraròtle.

Normalament los mots de la tièra A seràn mièlhs ortografiats que los de la tièra B. Pels mots mal ortografiats, caldrà demandar l'imatge mental associad. Se l'imatge mental foguèt pas associat o desformat l'aprendissatge serà tornar pres.

- Lo manten a long tèrme

L'avaloracion se farà mantun còps. Lo regent velharà, quora presentarà una novèla tièra, de tornar actualizar l'anciana tièra de 10 mots.

S'una dificultat se presenta caldrà tornar prene la procedura d'aprendissatge mai naut. Aquela avaloracion se farà tanben pendent los diferents moments d'escritura: dictada, tèxte liure aprèp relectura, còpia...

6. E aprèp ?

Adaptacion del metòde als mots derivats

Caldrà trabalhar amb los mainatges suls mots derivats en demandar per exemple los mots derivat d'un mots:

Ex: arribar, arribada, arribat, arribatz.....

Dins una corsa i a lo despart e l'.....

A la corsa, l'esportiu esprimièr.

Perlongament sus mots novèls

Coma lo dison las especialistas la capacitat pels enfants de generar un imatge mental estable per un mot es complicat.

Ja los enfants an una granda imaginacion e o doblament constrenta per la significacion del mot e per sa dificultada ortografica d'una altra part.

Del còp, se los mainatges son daissats per perlongar aquel metòde sus de mots novèls, riscan de realizar un imatge que soslinha pas la dificultat ortografica.

L'orthographe illustrée, S. Valdois, M-P de Partz, X. Seron, M. Hulin, Ortho Edition P23

Los mots presents dins lo libreton occitan es un trabalh de collaboracion amb mantuna classas. La tièra es pas exhaustiva e mantuna illustracions son possibles.

La tòca es de crear una banca de donadas. Daissi a dispausicion un dorsièr sus Estelum que se sona "Mots illustrats".

Cada mots qu'illustrarètz se poirà metre dins aquel dossièr, caldrà metre lo nom de l'escòla e benlèu pas lo(s) noms del(s) illustrator.

Aquel libreton es pas una responsa miracle mas sonque una ajuda pels enfants dis-ortografics e los autres mainatges.

Es una aisina que deu èsser acompanhada d'autres ajudas especificas.

Una ajuda per melhorar lor ortografia, mas subretot una ajuda diferenta e cooperativa.

Una ajuda que pòt servir a tot lo mond quand l'ortografia d'un mot fa de la resisténcia.

Bibliografia e sitografia

- *G. Dalgalian*, *Enfances Plurilingues, témoignages pour une éducation bilingue et plurilingue*, l'Harmattan, 2000
- *S. Valdois, M-P de Partz, X. Seron, M. Hulin*, *L'Orthographe Illustrée*, Ortho Edition
- *GADRE Carole et MEUGNIOT Anne-Rose*, *Dix sur Dys: Création d'un site internet d'informations et de ressources sur la dyslexie-dysorthographe à l'usage des enseignants*, MEMOIRE dirigé par : CRUNELLE Dominique, Orthophoniste et Docteur en Sciences de l'Education, Institut Gabriel Decroix, Lille 2011
- *Sanson Coralie*, *Troubles du langage, particularités liées aux situations de bilinguisme*, *Enfances & Psy*, 2010/3 n° 48, p. 45-55. DOI : 10.3917/ep.048.0045
- <https://blogs.mediapart.fr/edition/enfance-bilingue/article/161117/la-dyslexie-chez-l-enfant-bilingue>
- <https://dysalondres.org/2014/03/22/le-bilinguisme-et-la-dyslexie-un-defi-particulier/>
- <https://edu.ge.ch/site/capintegration/les-troubles/troubles-dys/apprentissage-des-langues-etrangees/leleve-dyslexique-dysorthographique-et-lapprentissage-dune-langue-etrangere/>
- <http://perso.numericable.fr/anglaisetdyslexie/dyslexieetlangues/dyslexieetbilinguisme.htm>

ANNEXES

Los mots illustrats